POST LITES VNIO

DE ILLVSTRIVM FOEMINARVM IN REPVB. ADMINISTRANDA, AC FERENDIS legibus authoritate, LIBELLVS,

Opera Io. Leslæi Episcopi Rossensis Scoti, dum pro Serenissima Principe Maria Scotorum Regina iam pridem in Anglia Legatum ageret, patrio primùm, nunc verò Latino sermone in lucem editus.

RHEMIS,
Excudebat Ioannes Fognæus, sub Leone.
1580.
CVM PRIVILEGIO.

PACALIS OLIVA

PACALIS OLIVA

SERENISSIMÆ, EXCELLENTISSIMÆ, OMNIQVE VIRTVTVM GENERE ORNATISSIMÆ PRINCIPI AC DOMINÆ D. CATHARINÆ DE MEDICIS, Galliarum Reginæ, Christianiss. Regum Matri sapientissimæ,

Io. Leslæus Episcopus Rossensis felicitatem exoptat.

QVEM paucis ab hinc annis, Regina Serenissima, librum de illustrium Fœminarum in ferendis legibus, ac in Repub. administranda authoritate, patrio sermone conscriptum in lucem edi curaram, eundem vt Latinum facerem, quorundam Principum rogatu, quibus quicquam denegare, mihi foret religio, tum necessarij vt mihi videbatur laboris dignitate, in primis verò erga meæ gentis Reginam Mariam Principem optimam, tuęque Maiestati maximè addictam filiam, officio libenter adductus sum. Ac quamuis omnibus his de causis hunc laborem quantuluncunque ex eo iam tempore moliebar, cùm Orator in Anglia negotijs ipsius Reginæ procurandis diutius aliquãtò distinerer: tamen vt in hanc cogitationem nunc vehementiùs incumberem, nec diutius rem differendam putarem, nõnullorum etiam effecit, & in loquendo proiecta temeritas, & iniquitas in conando: qui ea in Scotiæ Reginá dixerunt, quæ nemo nisi profligatus, in suum auderent principem cogitare: ea fecerunt, quibus indigniora ne in tyrannum quidem à subditis iratis fieri posse videantur. Qua quidem in re quid ego subditi fidelis officio dignius efficere potui, quàm eo sermone, qui ab omnibus in omni loco posset intelligi, sanctissimæ Reginæ nomen à sceleratorum calumnijs, quantùm in me esset, vindicare, & iniurias iniquè illatas, iusta saltem querimonia ac reprehensione vlcisci? docereque eã non solùm hæreditatis iure, quod omnes sciunt, Reginam esse: verùm, quod non omnibus videtur, fœminas, ea qua illa est virtute, nulla conditione sexus impediri, quò minùs regno dignę

videri debeant? Iam si non modò clarorum hominum præsens virtus, sed etiam mortuorum senex memoria apud nos plurimùm valere debet: si multùm ijs nos debere putamus, quos videmus in Repub. excellere: si denique nihil est indignius, aut ab hominum societate alienius, quàm ab improborum lingua viros nobilitate præstantes violati, in quo genere officij cõuenientiùs meus labor potuit insumi, quàm vbi mihi pro meæ gentis Regina sit decertandum, cuius vitam præclarissimis constantiæ ac fortitudinis laudibus illustrem, in summa regni perturbatione, ac medijs hostium telis pro nostra salute versari videam? quàm paucorum hominum illius gloriæ inuidentium maledicentiam pro communi nobilitate castigare ac reprimere? Hęc apud te nimirum, Serenissima Regina, non sine causa mihi videor posse disserere, quæ tuis summis virtutibus, non solùm multorum Regum in administrando regno sapientiam superasti: sed etiam cumulatè pręstitisti, vt nulla lex Salica, nulla eorum ratio, qui nimis multa in eã sententiam aut loquuntur, aut scribunt, aut malè antiqua iura corrumpendo comminiscuntur, impediat, quò minùs in fœmina virtus ad moderanda Reipub. gubernacula, viro digna reperiri posse videatur: digníque sint eiusmodi homines, qui ad illam matronam erudiendi committantur, quæ apud Comicum his verbis conqueritur:

> Aedepol nę nos sumus mulieres, æquè omnes inuisę viris
>
> Propter paucas, quæ omnes faciunt, dignæ vt videamur malo.

Vnde si disciplinæ capaces sunt, discant etiam in fœmina viriles animos reperiri: nec virtute præstantibus fœminis de sexu communi anticipatam opinionem quicquam obesse debere. Nam si in sua sententia obstinatè persistere statuunt, conuertant in Galliam, regnum amplissimum ac florentissimum, oculos, téque vnam intuentes discant non esse pertinaces: cui tu tanta prudentia, cura, sedulaq; in rebus gerendis solicitudine atque solertia fidelem operam præstitisti, vt nihil per te defuerit, quod ad tanti imperij molem sustinendam adesse debuit. Illa quæ in te vna virtutum ornamenta relucent aurea, omnem ex eorum animis scrupulum auferent, qui de muliebri sexu quidquam sinistri vnquam suspicati sunt. Quod si, vt certè debent, sententiam mutauerint, minùs fortassis hoc meo præsenti opusculo opus fuerit, cùm ex heroicis tuis virtutibus, tanquam Idæa quadam absolutissima, quicquid in illustribus fœminis requiri, desiderariúe possit, suppleri satis supérque queat. Interim tamen me in eo pręstare voluisse, minimè diffiteor, vt omnem misogyniam firmissimis argumentis, dilucidísque rationibus pro virili ex animo hominum funditus delerem. Quem meum laborem quamuis exiguum, breui hac epistola tuæ Maiestatis patrocinio dicatum, in lucem exire volui, eóq; maiori studio,

quòd vt sexum tuum insigni tua illa virtute, prudentia, magnanimitate, dignitate, longè latéque superas: ita etiam arctiori affinitatis, inuiolatæque necessitudinis vinculo, necnon syncera mentis pietate excellentissimæ illi Principi coniuncta sis, quam ego ipsius excellenti virtute ac immortalibus erga me meritis omni studio colendam mihi ac semper obseruandam proposui. Cui vt nunquam antehac pro modulo meo defui, ita & in posterum quoque, quantùm in me erit, enitar, ne in his, quæ aut ad illius libertatem recuperandam, aut innocentiam defendendam, aut pietatem laudandam, aut denique dignitatem quouis modo amplificandam pertinere videbuntur, consilio atque opere meo vlla ex parte defuisse, culpari iustè possim. Neque abs re facturum me esse puto, si tibi optimæ innocentissimæque Reginæ salutem ac ornamenta commendauero, quòd à nemine, mea quidem opinione, eius patrocinium suscipi debeat potiùs, quàm ab ea, quæ in eodem dignitatis fastigio collocata, aliquam infortunij sui partem non dissimili propè euentu fuerit experta. Quippe Regina cùm sis, eadémque dilectissimo coniuge improuisa morte infeliciter orbata, totos viginti annos in viduitatis acerbitate, regnique perturbati administratione, cum summa patientiæ sapientiæque laude versaris. Quid verò magis tuæ conditioni conuenire potuit, quàm vt Reginæ procerum suorum factionibus afflictæ, & (quod iniquiùs ferendum est) nullo suo peccato in extera terra, exilij carcerísque pœnam sustinentis, causam, ipsius casu, sorte viduitatis, tuæ pietatis officio commota, apud Christianissimum Regem, eiúsque fratré, tuos filios, agas, tuearis, atque promoueas? Tecum, quæso, reputa, vt nemo præstantissimum esse non opinatur regnare: ita cuius molestissimum esse, ac longè grauissimum de regno deijci, ob eámque causam nullam esse præclarorum Principum misericordia ac ope digniorem, quàm Regum afflictam fortunam. Vnde tandem filiæ tuæ iniquissimæ sorti condoleas, eíque quacunque in re potes, ope, consilio, atque authoritate subuenias. Quæ vti tu hoc tempore, sic & ipsa olim,

Septa armis, solióque altè subnixa resedit,
Iura dabat, legésque viris.

Pro qua tamen hoc ego constanter affirmare ausim, non tam ipsam molestè suum exilium ferre, quàm patriæ ignominia erubescere, cui iustam infamiæ maculam inuri videt, ipsa quòd iniustè exulet. Nam quòd ad alias, quas à calumniatoribus & maleficis hominibus perpessa est, iniurias attinet, non magis vanis eorum susurris, famosísque libellis animo mouetur,

Ionio quàm saxum immobile ponto.

Probè enim, qua est ingenij sagacitate, nouit nihil esse in terris tam

ſanctum,quod non hominum malitia violari: nihil tam munitum, quod non vi & armis expugnari: nihil denique tam innocuum,quod non aculeatis malorum Rhetorum ingenijs perſtringi queat. Quemadmodum enim Momus Veneris ſandalium,& Zoilus Homerum calumniari non pertimuit: ita malitioſa quorũdam hominum ingenia, vana eruditionis ſuæ fiducia inflata, quiduis etiam falſiſsimum, modò propugnant, modò rectè ab alijs dicta,praua interpretatione corrumpunt,modò etiam ad ſenſum libidini ſuę maximè accommodum, peruersè detorquent.Enimverò in diſsimili genere imitati, quod neſcio quem caninum Philoſophum, Diogenem prophanorum antiquitas vocat,factitaſſe ferunt, qui, vt exemplum vnum è multis proferam,exprobranti ſibi,quòd a Rege Philippo pallium accepiſſet, heroico illo verſu reſpondiſſe fertur:

Non ſunt abjiciendà Deûm præſtantia dona.

Quod Homerus de corporis forma dixerat, id ille ad pallium à Rege datum,vnde auaritiæ crimen, aut certè animum parum philoſophicum tegeret, non ſatis aptè tranſtulit. Tales ſunt profectò Cinici iſti,qui canini & procacis linguæ mercatores,qui maledicendi ſtudio flagrantes, nũc panſis velis in fœminei ſexus dignitatem atque famam abſq; diſcrimine inuehunt: nunc contractis ijſdem,inſigni aliqua nota, ſingularibus de excellentiſsimæ Reginæ virtutibus ac iure, iniquis ſermonibus detrahunt.Sed ne epiſtolæ modum excedere videar, qua ſoles humanitate ſupplices tuorum libellos,Sereniſsima Regina, admittere,eadem vt hunc operis noſtri laborẽ ſuſcipias,Principẽmq; noſtram tibi affinitate ac pietate filiam, voluntate ſupplicem, acerbo caſu exulem & afflictam, commendatam habeas, qua poſſum animi contentione, etiam atque etiam efflagito. Qua in re, ſi vt non ſperare non poſſum à tua excellenti clementia, maternæ charitatis officio, optimorum Principum catholicorum omnium expectationi, noſtris denique votis reſponderis,tuæ virtutis ac dignitatis meritum, ſumma laude apud omnes homines cumulabis, tum apud Deum immortali felicitate dignius efficies.

IN PRÆSENTEM LIBELLVM DE ILLVSTRIVM FOEMINARVM AVTHORITATE, Carmen.

LESLÆVS felix animi, patiénſque laborum,
Fœminei ſexus titulos feliciter ornat.
Sed neque Saturno Cybelem fert eſſe priorem,
Nec, quoties Iouis imperium Saturnia Iuno
Corrigat, & verbo cælum ſuperoſque gubernet:
Nec, quantò ſuperet Martem Bellona, nec vmbris
Quas iubeat leges Plutonis amica. Tacétque
Pleiades iunctas aſtris, & (Perſeos artus
Quæ plantis premit) Andromeden, & Pharraſin vrſam,
Cuius clara polo Riphæo cauda propinquat:
Quàm ſuaues fuerint Charites, quàm caſta Sybilla,
Quàm pia Carmentis vates, Hortentia præſtans
Eloquio, Aſſyrio metuenda Semiramis orbe,
Penthesilæa trucem quoties æquarit Achillem,
Et quoties bello fuerit laudata Camilla,
Sceptrigerúmque Numam quantùm conſulta iuuarit
Ægeriæ virtus, quantùm pia mœnia Romæ,
Multáque, quæ multi quondam ſcripſere Poëtæ.
LESLÆVS meliora docet, multúmque probatis
Nititur hiſtorijs, vſu & virtute magiſtris:
Quàm vix exuperet muliebrem fama virilis,
Fœmina quàm dignè regno ſuccedat auito,
Quàm poſsit populum frænare, & condere leges,
Et dare conſilium ſummis de rebus agendis,
Inque tribunali ſacto diſcindere lites,
Et paci, bellóque præeſſe, & honoribus vti,
Et quodcunque aliud munus ciuile ſubire.
Hæc docet, & verè plena complectitur arte,
Et pia teſtatur primæuæ iura parentis,
Nec magis exponit, quàm ponit pagina ſacra.
Quinetiam aduerſæ fucata ſophiſmata partis,
Et malè connexas rationes, duráque verba

In caput ipſorum torquet, Matrique, piæque
Nutrici ingratum probat eſſe, nimiſque malignum,
Viperei generis ſimilem, qui talia fando
Fœmineæ petulans audet maledicere turbæ,
Oblitus nimiùm, Penthæo ſanguine quondam
Erubuiſſe ſatis meritò, Trieterica Bacchi,
Fœminei ſexus quoniam contemnere feſta
Non timuit, matrémque ſuam ridere canentem.
Fœlix, ô iterum fœlix Regina Maria,
Quæ clares inter muliebris nomina ſexus,
Vt ſtellas inter clariſſima Luna minores,
Dum tuus eſt Arcas LESLÆVS, & ipſus Apollo.

T. Str.

DE ILLVSTRIVM FOEMINARVM IN REPVB. ADMINISTRANDA AC FERENDIS LEGIBVS authoritate.

QVANQVAM Libello nuperrimè edito, copiosè satis, pro officij nostri ratione, hæreditarium Serenissimæ Mariæ Scotorum Reginæ in regni Angliæ succesione ius demonstrauimus: quia tamen, si vesani cuiusdam hominis acerbis fraudulentisque calumnijs (vt multis plerunque vsu venit) fides adhibeatur, frustra à nobis tempus operáque consumpta videri posset: & de integro Sysiphius labor hic noster erit subeundus Nam omnibus, quæ à nobis adducta sunt, cognitis & perspectis, nihilominus (inquit ille) dubia est Scotorum Reginæ ad legitimam regni Angliæ succesionem authoritas: cùm ab ea diuino humanóque iure prohibeatur. Itaque nunquam illi constanti hominum consensu (non quidem seditiosorum, sed eorum qui ob suam in religionem, pietatem, ac in commune Reipub: emolumentum, beneuolentiam inter probos adscribi merentur) non inquam, horum consensu, in hoc regnum succedere licebit. Quæ quidē eius verba insigni quadam audacia prolata, paulò à nobis excutienda erunt accuratiùs: vt deprehendatur, quibus rationum momentis ille non sani iudicij vir, sed

Seditiosi cuiusdam libellus argumētum scribendi dedit.

tamen religionis propagandæ scilicet, & Reip. vtilitatis prouehendæ studio flagrans, has suas theses confirmet. Quibus ergo legibus, quo Senatus edicto, qua denique antiqua consuetudine hanc suam sentētiam sancit firmátque? Nullis sanè horum omnium. Et dubiò procul non poterit vnquam argumenta tanti ponderis aut momenti adferre, quę nostras rationes conuellant, aut vlla ex parte infringant. Sibi Suffenus sit quantùm volet, simulatáque speciem modestiæ præ se ferat: nunquam tamen supremarum Curiarum iudicijs, vsu receptis consuetudinibus: nec denique vllo iure ciuili, aut humano, opinionem suam probabilem reddet. Hę enim leges ab illo, tanquam argumenta quædam futilia prætermittuntur: neque de infimis istis rebus, prodigiosi vir ingenij, agendum sibi censet: sed in sublime potius tendendum, ibiq; solium suum locandum existimat: vt inde cætera omnia, tāquam numine quodam afflatus, despiciat, & se minora deprimēda ducat. Nam hæc controuersia, iuxta ingeniosi istius hominis sententiam, non in publico iuris auditorio disceptari, dijudicaríue: sed authoritate duntaxat sacræ scripturæ, eius arbitratu explicatæ, dirimi debet. Ego quidem veritati inexpugnabili & sacrosanctæ Scripturæ maiestati penitus assentior, eámque tota animi submissione & colo & amplector: sed non tam peregrinas, & hactenus inauditas notationes ex ea eruendas duco: nisi forsitan ille ex ijsdem omnium politiarum, humanarúmque societatum euersionem inferendam esse nobis persuadere velit. Neque verò ad solius Scotorum Reginæ detri

Seditiosus iste in successione regia nullius iuris humani, sed sacræ scripturæ tantum rationē habet.

trimētum, ſed ad cęterarum Principum etiā omnium incommodum perniciosam eius ſententiam vergere; adeò omnibus conſpicuum eſſe arbitror, vt pluribus ea de re agere ſuperfluum eſſe iudicem. Sed quandoquidem nobis inferre velit, vt omnes Politias, humanaſq; ſocietates euertat, (neque enim ad ſolius Scotiæ Reginę detrimētum perniciosa eius ſententia vergit: ſed etiam ad cæterarū omnium.) Cumque ſacrarum ſcripturarū interpretationem ſibi ipſe aſſumpſerit: mihi quoq; tantundem iuris audaciçque concedendam eſſe puto: vt hac poteſtate ęqua lance perpenſa, paribus armis certamen inire poſsimus. Locus autem Scripturę, quem pro fundamento ſuo adducit aduerſarius noſter, hic eſt: CONSTITVES EVM REGEM SVPER OMNES, QVEM DOMINVS DEVS TVVS EX FRATRIBVS TVIS ELIGET: HIC ERIT REX INTER ILLOS. Ex quibus ſacræ Scripturę verbis admirabilia quędam paradoxa deprompſit. & in primis quidem, Reginam Scotię à ſucceſsione repellendā eſſe, eò quòd alienigena ſit, & non ex fratribus: & ideo non à Deo electa. Quibus addit, Regem talem eſſe debere, quem populus ita affari poſsit, ſicut Dauidem Regem Iſraëlitę: Ecce os tuum, & caro tua nos ſumus, eiuſdem ſumus nationis & ſanguinis. Denique meritò Athaliam Iſraëlitarum Reginam, regni adminiſtratione priuatā cenſet, eò quòd eſſet alienigena, maternum genus ducens à Tyrijs & Sydonijs. Atque hę quidem ſunt in vniuerſum viri huius ex ſacrę Scripturę voluminibus collectę authoritates. Ex quibus ſanè omnibus nihil omnino

Fœminarum adminiſtratio maximè ex Deut. 17. cap. oppugnatur.

2. Samuel 5.

2. Reg. 11.

adfert, quo demonstret Reginam Scotiæ quasi alienigenam, iure propria sua hæreditate priuari ac spoliari deberi. Et vt ad propositas theses respondeam: in primis autē ad locum è 17. Deuteronomij citatum, è cuius sensu huiusmodi administrationis formam, quæ per successionem hæreditariam in regnis obseruatur, conuellere nititur: non equidem asserere vereor, antiquis Iudæorum cæremonijs, iudicijs, aut alijs quibuscunque institutis, vel præceptis (Decalogū semper excipio) parere aut morē gerere, nulla nos vlteriùs ratione teneri, quàm ab Ecclesia vel politia ciuili denuò constitutum atque præscriptum fuerit: Et licet ijs obstricti essemus, nihil tamen quod ad huiusmodi theseon confirmationem faciat, ex hoc loco elici potest. Nam intelligi debet, cùm à populo Rex sit cōstituendus: sed locum non habet, cùm iure hæreditario & perpetua successione, aliquis in regnum substituitur. Qui quidem mos inter ipsos Iudęos regnante etiam Dauide, iam inualuerat: quàmuis ipse & rex quoque Saul, qui illum pręcedebat, Dei ac populi consensu, regni fasces adepti essent. Fateor quidem Principis electionem iuxta Dei Opt. Max. decretum fieri debere: non tamen ex eo colligendum arbitror, alienigenam ad regni gubernacula non esse admittendum. Principis quidem electio penes nostram voluntatem arbitriumque est: hanc vt ratio postulat, permittere possumus: successio verò diuini numinis prouidentia nititur. Ibi rerum varietas spectatur, hîc autem quicquid Deus mandat, accipimus: ibi consensus palmam obtinet, hîc verò consanguinitas tro-

Argumētum ex 17. Deut. refellitur.

Magnum inter successionē & electionē discrimen ostenditur.

phęum reportat: ibi nulla infertur cuivis iniuria, cùm alteri annuimus, & alteri reluctamur: sed hîc & Deũ simul & Magistratus à Deo constitutos grauiter offendimus: atque vt verè dicam, summi Dei instituta iussáq; violamus. Nàm in priori euentu nos ipsi eligimus & ratione ac prudentia, eum, cuius personę dignitas, & rerum gestarum gloria prę cęteris elucet, cõstituimus: hîc autem, omnia discrimina, communiáq; omnium suffragia in Dei manu posita sunt. Nec minus est ius infantis in cunis vagientis, quàm illius qui idonea sit prouectus ętate. In ore vulgi percrebuit hoc prouerbium; CHRISTIANI FIMVS, NON NASCIMVR. Verùm in hoc casu Reges nascuntur, & nõ fiunt. Itaq; aduersus succeßionem alienigenarum ab omni humanitate discrepãtia, iste, quę volet, inferat: interim tamẽ cùm nihil ex sacra Scriptura adducat, quod eorũ succeßioni aduersetur, operam suã egregiè se lusisse norit. Porrò, si Scotię Reginam alienigenam non esse ostenderimus, ecquid futilis & inanis conatus eius ęstimabitur? Verùm vt de exterorum succeßione paulò fusiùs agamus, veritati consentaneum est, hunc sacrę scripturæ locum de alijs alienigenis intelligi debere: de huiusmodi nimirum, quales nunquam ex Iudęa, imò neque ex eorum genere aut tribu oriundi erant. Quippe quòd cum huiusmodi alenigenis matrimonium contrahere, illis vetitum fuit: ne videlicet idolorum cultoribus copulati, ad antiqúos suos ritus & fidem (vt non rarò accidisse compertum est) deserendam, faciliùs adducerentur. Talem alienigenam Angli hanc Scotorũ

Aug. de mer. & remiss. pec. cõtra Pelag. lib. 3. c. 8. & 9. t. 7. & in quæst. ex nouo testam. c. 8. tom. 4.

Reginam minimè existimare debent: si tamen aliquo modo alienigena censenda sit. Scoti enim & Angli Christiani sunt, & eiusdē pene insulæ incolę, eiusdēq; linguæ, necnon iisdem ferè moribus, consuetudinibus, ac denique legibus imbuti. Itaque hęc distantia inter Scotos & Anglos (quam innuit ille Moysi locus) nullo pacto hîc congruit: maximè cùm de D. Maria Regina Scotiæ agitur. Cuius si tantùm benignitas, & erga Anglos beneuolentia singularis consideretur, vel ea sola experientia teste, satis momenti Anglis esse poterit, vt eam germanę loco habeant atque colant. Cum his insuper accedat, quod à vetusto priscorum Regum Anglię sanguine non minimam originis suę partem ducat, quam iam pridem & ante & post regni adeptionem ad nobilissimos illos magnificentissimósq; Principes, Henricum primum, Eduardum tertium, necnon hisce nostris temporibus ad excellētissimum Heroam Henricum 7. eiúsque filiam D. Margaretam auiam suam refert. Hęc igitur cùm beneuolentię argumēta, tum necessitudinis ac affinitatis vincula, quæ Serenissimæ Scotorum Reginæ cum Anglis intercedūt, eosdē compellunt, ac vi quadam tacita incitant ad eam amplectendam, non vt alienigenam, sed vt veram, natiuam, sibiq; iure debitam Principem: quę vt maximè iam cōmemoratis medijs destitueretur, ob natiuitatis tamen suę solum, quod Angliæ finibus vicinum est, eo nomine minimè censeri deberet. Postremò, quòd ad citatum Deuter. locum spectat, inania falsáque esse, quę inde colliguntur, contēdimus omnia: præsertim cùm simili

Regina Scotiæ alienigena non est censenda.

pror

prorsus modo hęc imperandi lex, Regibus quoque nostris, in omnibus eidem parendi, vt antiquis illis necessitatem inducat: inquam omnia axiomata ex hoc loco eruta, parum aut nihil ponderis habere. Et sanè quemadmodum Deus neque illis hanc, neque vllam aliam certam legem ad constituendum Regem imposuerat, nec eis quoque vt id facerent, præceperat aut mandauerat: sic populus Regem postulando, Deum grauißimè offendit. Licet enim Monarchia legibus honestis confirmata & stabilita, Aristotelis, aliorúmq; quorundam Philosophorum iudicio, reliquis gubernandi formis pręstet, neque etiam Deo displicuerit: nihilominus nullum huiusmodi magistratum inter Iudęos esse voluit: sed sicuti ipse pro selecto, & sibi addicto populo omnes habebat, illósq; tum in deserto, tum in Iudæa, & post stupendum illum eueritum, distincta quadam ab alijs gentibus gubernatione regebat (cui quidē administrationi par curatio difficilis erat inuentu) ita voluit sibi ipsi soli hunc principatum & monarchiam retinere. Ideóque haud leuiter profectò ipsis succensuit, cùm huius sui in illos principatus pertæsi, Regem instanter postulantes, Samueli loquens, Non te, inquit, reiecerūt, sed me, ne regnem super eos. Et deinde flagitium suum populus probè perspexit, cùm aiunt: Addidimus vniuersis peccatis nostris malum hoc, vt peteremus nobis Regem. Neque verò Deus eos Regem eligere iusserat, sed præuisq iam pridem per interminatam ac immensam suam prouidentiam eorum consilio (quamuis alienum esset à diuina sua voluntate) in eo, vt in multis rebus

3. Politico.

1. Reg. 8.

1. Reg. 12.

rebus, imbecillitati eorũ consuluit: & huic petitioni acquiescens, eos tunc etiam præmonuit, quòd si necessariò Regem habere cuperent, quem & qualem eligere deberent. Hoc ex verbis, quæ istam ab illo adductã sententiam (Constitues eum Regem super illos) coniunctim præcedunt. Sic enim scribitur: Cùm ingressus fueris terram, quam dominus Deus dabit tibi, & possederis illam, habitaueris[q]; in illa, & dixeris, constituam super me Regem, sicuti habent omnes per circuitum nationes, eum constitues, & c. Quæ verba debuissent hũc locum illustrare, vafer ille tacitus prætererierat. Quapropter adducta hæc sacræ Scripturæ authoritas electioni alicuius Regis absolutè non confert. Neque etiam secunda, ad quam tanquam ad firmissimam anchoram confugit, ad stabiliendas suas theses plus proderit, tum maximè cùm legitimam alienigenæ successionem infringere conatur. Itaque satis superque huic loco Deut. mea quidem opinione responsum est, cætera obiecta multò minori cum negotio refellemus. Verbis enim illis iam priùs citatis, & à populo ad Dauidem prolatis idem populus significare volebat, quòd illi semen essent Abrahæ, Isaac, & Iacob, quemadmodum & ille ideóque statuerũt illum syncęris animis summum eorum principem agnoscere. Nam tunc temporis Tribus Iuda, è qua Rex Dauid ortus erat, illum tãtummodò quasi Regem, honore dignabatur. Deinde verò reliquæ tribus, quę anteà in partes filij Saül propendere videbantur, se eidem adiunxerunt. Quòd si diligenter attendere, & veritatem amplecti voluerit aduersariu

hi

Ad obiecta ex Samuel. 5. respondetur.

hic noſter,abſque dubio Regina Scotiæ æquè os & carnem Regum & nobilium Principum Angliæ ſe affirmabit,vti ſeſe appellat iſte populus, os & carnem Dauidis. Aſt ingens ac ſtupendus ictus reſtat, Athalia. Etenim cùm illa per ſeptem integros annos regnum poſſediſſet,iure tamen ea, quòd alienigena eſſet, magiſtratu priuata fuit. Ex quo infert iſte,quòd liceat meritò Reginæ Scotiæ ius hac in re abnuere:quod ſi iam poſsideret,eo frui legitimè non poſſet. Agedū, ſi Regina Scotiæ alienigena non eſt habēda,vt modò diximus, quid obſtabit,quò minùs ſuccedat,rerúmque ſumma pacatè potiatur? Diſertis verbis tecum Athaliam imperio ſuo iuſtè priuatam fuiſſe fatemur: Sed prodeant in lucem, obſecro,authorum nomina,qui idem quoque ſentiant. Equidem nullum authorem, etiam ſumma adhibita diligentia, inuenio, qui vel huic ſententiæ ſubſcribat. Nam Ioſephus nonnihil huic ſentētiæ diſſona ſcriptis prodidit,nempe Athaliam ex parte tantùm matris,genus à Tyrijs & Sydonijs duxiſſe. Vnde illa hæc tua opinio nondum cum Ioſephi cōſentire videtur omnino. Verùm, cùm eorum numero ſit, quorum pectora felle virent,& linguæ ſuffuſæ ſunt veneno:qui primi,vt opinor, inter omnes Chriſtianos (nullum neque Latinum,neque Græcum,Iudæum vel Chaldæū, aut Arabem excipio,niſi fuerit mente captus,qualē Knoxium, aut ſui ſimilem eſſe apparet) abſurdis interpretationibus ſacræ Scripturę locum,vt pleraque alia deprauarūt, omne acerbitatis virus aduerſus legitimam Principum fœminarum ſucceſsionem euomentes,eadem prorſus

Ioſeph. Iud. antiq. lib. 9. cap. 6.

Recens & absurda alienigenæ interpretatio.

ratione,primi(& quidem merito) inter omnes Theologos,aut legisperitos in vniuerso terrarum orbe, huius inauditæ sententiæ authores haberi volunt;quę Regum filias,quarum parentes eiusdem municipij aut nationis non sunt, alienigenas constituit. Veluti exempli gratia,si eueniret vt Gallorum aut Hispaniarum Princeps,ex Anglia foeminam matrimonio sibi coniungeret:vel si Angliæ Rex pariter in Gallia aut Hispania, aliáue regione eductam sibi asciſceret,eorũ liberi, noui huius Lycurgi arbitrio, alienigenæ nomen sortientur. Quod quidem iudicium de cęteris quoque nationibus faciẽdum. Nam qua quęso,alia ratione Athaliam alienigenam fuisse probat,nisi quòd maternum genus,sua quidem sententia, à Tyrijs & Sydonijs ducens, alienigena extiterit? Rex Achas, huius Athalię matrem,Regis Iehobal filiam,vxorem habuit. Ista igitur Athalia, (quam Iosephus Gothéliam appellat) Achas filia, Ioram Regi Iudę nupsit,cuius Athalię frater,Ioram quoque appellabatur; qui in regno Israël demortuo patre, successit.

Ioseph. ca. 7 Athalia inter Iudæos non fuit alienigena.

Itaq; animaduertere licet, istam Athaliam nõ magis alienigenam inter Iudęos fuisse, quàm Rex Edbaldus, cuius mater Bertha è Gallia orta erat: aut Rex Elberthus,primus Anglorum Regum Christianus: vel nobilis Rex Eduardus tertius, qui matrem habuit Gallam: non magis,inquam, quàm est Regina Maria; aut huius Reginæ partus, si fortè quis ex Hispaniarum Rege susceptus fuisset. Neq; verò ignoro eius asseclas omnibus persuadere velle,Reges,Stephanum, Henricũ 2. & Arthurum nepotẽ Richardi primi, alienigenas fuisse

ſe eóſq; rudes,ignauos,ac ſtupidos cenſendos fore, ſi cũ verſutis acutiſque eorum(ſi Dijs placet)ingenijs conferantur. Sed ſi iam percontarer, vtrùm hi Vlpianum Iuriſconſ.de hiſce rebus verba facientem audire velint,illum fortaſſe parui facerent,mihíque ſuccenſerẽt, quòd virum Chriſtianæ veritatis ignarum,in arenam deſcendere coëgiſſem. Quod ſi tamen fecero,neque conuitijs me quemquam inſectari,neque contra diuinũ verbum iniurioſum exiſtere velle quiſquã exiſtimet,cùm ciuilis politiæ gubernatio (modò diuinę voluntati non refragetur)nequaquam Chriſti doctrinam euertat aut impugnet. Audiamus igitur, quem conſtituat Vlpianus alienigenam eſſe : cuius quidem quę hac de re memorię prodidit,verba hęc ſunt : Qui ex duobus campanis parentibus natus eſt,Campanus eſt : ſed ſi ex patre Cãpano,matre puteolana,ęquè municeps Campanus eſt, niſi fortè priuilegio aliquo materna origo cenſeatur. Tunc enim maternæ originis erit municeps. Vtpote Ilienſibus conceſſum eſt,vt qui matre Ilienſi eſt, ſit eorum municeps. Etiam Delphis hoc idem tributum & conſeruatum eſt. Celſus etiam refert, Ponticis ex beneficio Pompeij magni competere, vt qui pontica matre natus, Ponticus eſſet. Quę quidẽ verba nihil planè pro illis faciunt, quin potiùs ijs planè aduerſantur : ſaltem, quod ad hui⁹ verbi explicationẽ ſpectat. Cęterùm, quia neque Vlpiani interpretatio, neque communis omniũ opinio rationi conſentanea, aut quicquid aliud, pręter ipſius dictionis etymum ex intimis ſacrę Scripturę viſceribus erutum ipſis arridet, nos etiam hac in parte co-

Quem vult Vlpianus alienigenam eſſe.

L. 1. ff ad municipales.

Mat. 1. Iosue 6.

rum votis satisfaciemus. Christus igitur recto tribuum ordine à Booz Salomonis progenie (vt constat communi sententia) ortum suum duxit: qui quidem Booz vrbem Hierico Iosuę tradidit: & iam hunc Booz exterúmne, aut alienigenam, & non Iudęum fuisse credimus? Id si existimemus, aut certè Christi genealogiam, & perpetuam Iudęorum succesionem, qui Christum prçcesserunt, violare, & labefactare, ac infringere audebimus? Manifestum est Athalię matrē Tyriam fuisse & Sydoniam. Similiter & Ruth Moabita fuit, quæ tamē huic Booz nupsit. Iterum à te peto, nūquid Obed filius huius Booz, & Ruth habiti sint inter Iudęos alienigenę? Si admittitur illos non fuisse, idem profectò de Athalia censendum est. Si autem illos fuisse affirmas, authoritas sacrę Scripturę te conuincet. Nam ex isto Obed verè secundum rectam lineam Christum prouenisse nemo inficiabitur. Itaque si paulò vlteriùs progrediaris, tandem Regem quoq; Dauidem, cuius auus fuit Obed, imò & ipsum Christum alienigenam appellare non dubitabis. Atque sic facetè vos delusit Athalia. Inficiamur ergo Athaliam inter Israëlitas alienigenam extitisse: quapropter ea hæreditate alicui Israëlitarum debita, iure priuari non potuit. Neq; verò à regni gubernaculis remota fuit (vti sani consilij inops iste autumat) eò quòd esset alienigena: sed potiùs quòd post crudelē immanémq; nepotum suorum, è Rege Ochesia filio suo nuper à Iehu è medio sublato, procreatorū, cædem, fidenti audacia sceptrum Regium, quod ad nepotem suum Ioas pertinebat, sibi vsurpauerat: qui quidem

Dauid & Christus ab Obed filio Ruth originē traxerunt.

4. Reg. 11.

Cur Athalia regno priuata.

dem singulari Dei prouidentia & illius insidias vitauit, & elapso decem annorum curriculo, Ioiadæ summi Sacerdotis ope, regiam tandem dignitatem adeptus est, dignas illa rebus suis gestis luente pœnas. Id quod satis constat ex eodem cap. ab aduersario quoque nostro in medium prolato. Quod ad propositam quęstionem attinet, superfluum fore existimo, in recensendis contrariæ partis opinionibus diutius morari. Funiculus iste sanè huic vestræ lyræ non conuenit. Videamus potiùs, quo modo alter non minori, si saltem non priori distantia discrepans, conceptæ harmoniæ conuenire posit. In quo quidé verbum istud, EX FRATRIBVS, (vt est modestus) frater noster miserrimè torqueri videtur, vt id non solùm iuri & succesionis titulo Scotorum Reginæ officere, verumetiam quibuslibet principibus fœminis, quæ vel vnquam fuerunt, vel pòst alijs erunt in annis, ad Regiam dignitatem ex parte matris consequendam, nocere plurimùm ostendat. Etenim in thesibus suis ex hoc 17. Deuter. excerptis, de electione Regis, ait hæc verba, EX FRATRIBVS, sexum masculei generis mirum in modum denotare: alterum verò sexum Ataxiam patriæ inferre. Idem quoque asserit paulò pòst, cùm ait, hanc politicam legem, quã Deus Iudęis tulit, à lege Naturæ non differre, necnon adeò perpetuam esse, atque est ipsa Natura, quę & ab omnibus hominibus rationis participibus coli debet. Natura, inquit, hoc pręcipit, vt sexus pręscriptus alteri dominetur, id est, vir fœmina superior est, eámq; regere debet. Sicq; nouę ac pestiferę suę politię axioma his ver-

Friuola & sinistra verborum, ex fratribus, restrictio.

bis concludit, palam profiteor Dei legem atque Naturę, imò ipſammet rationẽ, Reginę Scotię huiuſmodi gubernacula meritò denegare, etiã ſi ad illud ſummis votis peruenire expetat. Quis, obſecro, vnquã exiſtimaſſet rudem hunc hominem ac ſimplicem, ſententiam huiuſmodi chriſtiano homine, & fraterna charitate indignam omnino, ex illo vocabulo, EX FRATRIBVS, expiſcari potuiſſe? Quę ſi animaduerteretur, ſufficiens ſatis foret ad perturbandam, labefactandam ac euertẽdam quietam ac legitimam ſucceſsionem, ſeu hęreditatem omnium ferè totius orbis Principum: cùm ex ea aliam quoq; pernicioſam propria ſua authoritate Naturæ legem (Naturæ tamen contrariam) callidè imponere præſumat, ſicq; ſuauem Dei pariter & Naturæ cõſtitutionem corrumpere, deprauare, ac comminuere conatur. Interim tamen eõ aſtu atq; prætextu res ſuas diuulgat, quaſi ſanctiſsima quædam oracula forẽt, qui bus ſi nõ doctiores, incauti ſaltem perculſi, firmis ipſam ſolidiſq; ſacrę Scripturæ, quas pro libitu ſuo interpretabatur, rationibus atq; argumentis niti putent. Sed has qualeſcunque explicationes non ſummo tantùm digito ne tangi, ſed diligentem earum excuſsionem veritatiſq; indagationem inſtitui debere, rei magnitudo poſtulare viſa fuit. Et in primis quidẽ, quod ad Naturæ legem ſpectat (qua veluti bipẽni quadam ad euertendos tantorum Principum ſtatus vtitur) quot modis ipſa Naturæ lex ſumi poſsit, paucis (licet pluribus id fieri debeat) aperiam. Lex Naturæ non tantùm propriè & communiter hominibus conuenit: verumetiã rebus omni

Argumento aduerſarij à lege naturæ ducto reſpõdetur.

omnibus, quibus vita inest: sicuti præclarè refert Vlpianus. Alia præterea lex est, quæ Ius gẽtium dicitur, quod etiam lex Naturæ nuncupatur, eò quòd naturalis ratio vniuersas nationes huic legi obsecundare suadet: nimirum Deum ritè colẽdum, parentibus obediẽdum, magistratibus parendum; quæ promittimus, vendendo, emendo, alijs multis contractibus præstanda, vim & iniuriam à nobis repellẽdam esse. Arbitror equidem primum harum legum genus aduersarium minimè intellexisse: sed potius secũdum, si modò aliquid ad rem dicere proposuerit. Ex quo infero hãc assertionem, quæ istam legem cum Natura sempiternam fore decernit, Naturæ aduersam esse. Lex enim Naturæ, vel Ius gentium est, quod semper, ex quo populus aliquis, aut nationes extiterunt, fuit, quódq; in perpetuum perstabit. Ista aut nuper inuenta Naturæ lex, neq; est, neque vnquam fuit, nec in posterum (vbi ratio locum obtinere poterit) futura erit. Sed munere nostro probè perfunctos esse arbitramur, si aduẽtitiam ac nouam huiusmodi legem infregerimus, penitúsq; pro virili nostra parte memoriam illius deleuerimus, atque claris & perspicuis argumentis declarauerimus, fœminas in illustrioribus terrarum orbis partibus regnare, sceptra tulisse, eadémq; maximo cum honore, & Reip. vtilitate tutata fuisse. Quam rẽ quò melius aduertat Lector, eum ad antiquas historias reuoluendas committo: quę cùm sint rerum olim gestarum memoria illustres, in vniuersis terrarum regionibus quõdam fœminas præfuisse, nobiscum testantur. In Asia quidem Arthemesiam

l.1.ff de Inst. & iure. l. veluti l. ex hoc. l. omnis eod. Est enim hęc non scripta; sed nata lex; quam nõ didicimus, accepimus, legimus: verũ ex natura arripuimus, hausimus, expressimus, ad quam nõ docti, sed facti: nõ instituti, sed imbuti sumus: vt si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, in tela, aut latronũ, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediendæ salutis. Cic. pro Milone.

Administrationis fœmineę praxis in Asia, Africa, & Europa. Solinus in collect. Plin l 6. c. 10 Arian. lib. 8. gest. Alex. Magni.

In Asia, Artemesia, Ada. Iust. li. 1. Herod. l. 1. Stra. l. 16. Geogra. Iosep. lib. 20 c. 2. antiq. c. 20. Eus. li. 2. c. 11. Ruff. ec cl. hist. lib. 2. c. 6. Cle. Ale. lib. 5. Stro. Strab. Geog. lib. 14.

siam, quę sepulcrum marito suo Mausolo adeò magnificum extrui curauit, vt inter septem totius mundi miracula numeretur. Necnon eius sororem Ada, quæ vi regno eiecta, ab Alexandro Magno restituta fuit, cum alijs in Caria regnasse ferunt. Pandæa quoque regio in India à mulieribus regebatur. Gubernationē præterea Reginę Semiramis & Nicocris in Babylonis imperio, necnon Thomiris inter Mesagites, summæ laudi ac ornamento illis fuisse, veterum scriptis traditum est. Iosephus Helenam Adiabenorum Reginam fuisse cōmemorat. Eusebius Mammię Reginæ Sarracenorū mentionem facit. Atossa, pręclara bonarum literarum cognitione excellens, Persarum gubernatrix extitit. Perspicuè etiā constat illud, quod retulit Iustinus, de Astiage Mœdorum Rege verba faciēs, olim in Mœdia mulieres, masculei sexus defectus in regni administratione supplesse. Erato etiā à Parthenijs in Reginam cooptatam fuisse legimus Iam verò, vt de Asiæ Reginis finem tandem dicendi faciam, hos versus coronidis loco adscribemus:

Semiramis. Nicocris. Thomiris. Helena. Mammia. Atossa, Tac. lib. 2. statim à princ.

Erato.

Claud. lib. 1. in Eutro.

> - Mœdis, leuibúsque Gabæis
> Imperat hic sexus, Reginarúmque sub armis
> Barbariæ pars magna iacet. -

Spontè nunc Iudęam omitto, qua tanquam singulari subsidio ad diruendam penitus vanam ac friuolam viri istius sententiam in verbi huius, FRATRIBVS, expositione vti possem. In Africa sanè Didonem Reginam Carthaginis, Cleopatram Ægypti fuisse antiqua testantur monumenta. Primus AEgypti Rex Osiris fuit, quo absente Isis vxor ipsius, regni gubernacula sustinebat

In Africa. Dido, Cleopatra, Isis. Strab. l. 12. & 17. Iust. l. 18. Diod. Sic. l. 1 ca. 2. & 4. 19.

ſuſtinebat. Totam verò Aethiopiam magna cum prudentia, politia, & ordine gubernabat mulier quædam, cuius nepos extitit Chriſtianus, magnificus ſanè Princeps, qui & permultos Reges victas ſibi manus dare cõpellebat. Colligimus ex veteribus hiſtorijs tẽpore Chriſti, & ante illius etiam natiuitatem, gentem hãc nullos alios habuiſſe Principes, quàm mulieres, quæ omnes vno nomine Candaces appellabantur. Quarum vna circiter paſsionem Chriſti regnabat, è cuius domo quidam apprimè nobilis à Philippo Diacono Chriſtiana veritate imbutus eſt. Cuius tandem ſuaſu Regina ipſa cum tota familia Chriſti nomen doctrinámq; profeſſa eſt. Itaque hanc Regionem primùm religionem Chriſtianam amplexam fuiſſe tradũt. Quod etiam Prophetæ Dauidis ſententia cõfirmare videtur: Aethiopia prę ueniet manus eius Deo. Inter omnes tamen Romano imperio ſubiectas prouincias, primas ſibi ob Chriſtiani nominis agnitionem nobilis Britannia iure vendicat. Prætereà inter Teneſios & Sobrites mulieres pręcipuos magiſtratus occuparunt. Inſignis illa mulier, quæ Salomonem, ſapientiæ eius fama commota, inuiſerat, Regina fuit Sabæ, eámque Ioſephus Reginam Aethiopię & Aegypti nuncupat: cuius dominatio omnium Europę Principum potentiam longè ſuperabat. Quod quidem à verbis ſacræ Scripturæ non multùm diſſentire videtur. Inde enim naues Salomonis (vt eadem refert) tertio quoque anno maxima auri & argenti pondera in Iudæam tranſuexerunt. In Aphrica præterea quodam hominum genus inuenio, nomine Buaoi, vbi viri

Dam. Agoes de mor. & fide Æth. Beda ca. 2. in act. apoſt. Euſ. l. 2. ecl. hiſt. c. 2. Plin. lib. 6. c. 29. Strab. li. 17. act. apo. c. 8.

Cãdaces Regina Æthiopum.

Æthiopia primũ inter oẽs prouincias fidẽ Chriſtianam amplexa eſt: verùm inter prouincias Romanas Britãnia prima fuit, q̃ fidem Catholicã admiſit.

Doroth. de vita & obitu Proph. & ap. Hiero. in ca. 52. Eſa. Hila. in pſa. 67. Euſ. l. 2. ca. 1. Sabel. Strab. lib. 16.

Teneſij & Sobrites à mulieribus regũtur.

Regina Sabę 3. Reg. 10. 2. Paral. 9. Matth. 12. Luc. 11. Ioſep. Iudai. antiq. lib. 8. ca. 22.

Naues Salomonis aurũ ex Cephalia trãſuexerũt.

viros, fœminas verò fœminæ tantùm regebant. Qui tamen omnes populi non adeò in mulieres seueri erant magistri, vt earum administrationem naturæ contrariam (vt iste imaginatur) existimarẽt. Verùm, vt finem tandem huic vltimæ parti imponamus, Lucanum consulere lubet, qui mulieris principatum nouum esse negat: vt satis declarant illius de Cleopatra Regina versus:

Stob. 41. Ex Nicolao, de mor. gen.

Lucan. li. 10.

- Non vrbes prima tenebo -
Fœmina Niliacas, nullo discrimine sexus
Reginam scit ferre pharos. -

Regimẽ mulieris in Europa, Olympias in Epyro, Olimpias in Macedonia, Irenea, Theodora, Eudoxia.

In Europa autem, cuius nobis gubernaculi ratio notior aliquanto est, plurima huiusmodi administrationis occurrunt exempla. In Epyro siquidẽ Olympiadem Reginam, Pyrrhi filiam regnasse accepimus. In Macedoniæ similiter regno, mortuo Alexãdro Magno, mater eius Olympias etiam dicta, successit. Imò & in ipso imperio Constantinopolitano Irenea, Theodora, Zoë, & Eudoxia, & altera Theodora magistratus gesserunt. Quin & hęc Theodora omnibus Legatis, qui ad illam mittebantur, sola respondebat, & decretarin iudicio tã de publicis, quàm etiam de rebus quibuscunque priuatis ipsa proferre solebat, cuncta pro votis fœliciter prudentérque administrans. Prætereà Teuca Ilirientium & Sclauoniensium fuit Regina, eísq; pacatè imperauit. Quid de Hispania, Lusitania, Burgundia, Flandria, & alijs inferioris Germaniæ partibus dicam? Conradus Dux Franconiæ, & Hesię Lantgrauius, Comitatu palatino Rhenensi, necnon Ducatu Lotharingiæ potitus est, ob successionis ius, quod ad vxorẽ illius Izmelgardem pertinebat. Is cùm vnicam tãtùm haberet filiam

Zonaras to. 3. annal.

Plin. lib. 34. cap. 6. Teuca.

In Hispania, Lusitania, Burgundia, Flandria, mulieres regnarunt.

eam

eam Conrado Duci Sueuię nuptui tradidit, qui eam ob rem Comes Palatinus & Rhenensis factus est. Hic Cõradus filiam quoque habuit nomine Agnetem, quæ Henrico Duci Saxonię & Limburgi nupta, eũ hac ratione Comitem Palatinum effecit. Idẽ de diuersis alijs Germanię partibus affirmari posse, Agnes Imperatoris Henrici 3. vxor, testis est locupletissima. Ea enim, filio suo Henrico quarto, nondum per ętatem ad imperandum idoneo, vniuersi imperij habenas diu moderata est, cùm nihilominus eius filius nõ successionis iure, sed legitima electione Imperator creatus esset. Quid? nonne Mesa-varia, auia Imperatoris Heliogabali, & Alexandri Seueri, tum vel maximè, cùm antiquum illud Romanum Imperium floreret, Romę in Senatu grauissima Reipub. negotia tractabat, & quę decreta erant aut expedienda, suo chyrographo confirmabat? Addam nunc regnum Siculum & Neapolitanum in Italia: cui Noach (quẽ aliàs prophani authores Ianum dicunt) Cranam filiam suam Reginam præfecit. In eadem Italia Lauiniam post obitum Aneeę regnasse, memoriæ proditum est. Regnum denique Neapolitanum à mulieribus quoque, sed Reginis, administratum est. Cuius rei meminerunt Historię, cùm de Amalasyntha verba faciũt: quę post mortem patris sui, negotia Regis Theodorici, ac proprij filij sui Athalarici suscepit. Ista Amalasyntha mater fuit Almarici Regis Hispaniarũ, quę tandem, mortuo ipso Almarico, Regis officio functa est. Quid? nonne Lotharingia, Mantua, Suecia, Dania, & Noruegia, à mulieribus regebantur? Nonne &

Agnes vxor Hẽrici ducis Saxoniæ.

Agnes vxor Hẽrici 3. Imperat.

Crana filia Noach. Amalasyntha Regina Neapol.

Regimẽ mulierum in Lotharingia & Mantua, in

regnis etiam, Sueuiæ, Daniæ, Noruegiæ, Boemiæ Hungariæ, Scotiæ, Angliæ

Boëmia, & Hungaria? Et vt ad nosmetipsos veniamus, nonne etiam Scotis fœmina nomen dedit? nonne Robertus Bruseus, & Robertus secundus Stuartus Scotorũ Reges, ius regni à fœminis acceperunt? Imò & Flādris atque Anglis idem sępe contigit. Iam verò fœmineam successionem, quod ad imperium regni Anglię attinet, minimè nouam, aut Naturę repugnantem esse cōstat. Legimus enim in Anglorum Annalibus, Reginā Cordellam hęredem & filiam Regis Lyrę decimi, patrem à duabus ipsius sororibus regno iniuria expulsum, honorifiçè restituisse. Adhæc, circiter trecētesimum quinquagesimum quintum ante Christi natiuitatem annũ, Martiam Probam in puerili adhuc filij sui ætate, regni Anglicani gubernacula magnificentissimè rexisse, atq; leges aliquas, quæ adhuc hodie Martianę vocātur, sanxisse accepimus. Affirmant quidam Historici tam nostrates, quàm externi, Helenam nobilis illius Constantini matrem, Britonem fuisse, necnon hęredem atque vnicam Coëli Regis Britanniæ filiam: ipsum quoque Constantinum ex Britannia oriundum fuisse minimè asseuerare dubitant. Certè Constantium huius Cōstantini patrem, in Britannia Eboraci diem suum obijsse, illiúsque inuictissimam ac nobilissimam familiam ibidē originem suam cœpisse, præstantissimi ac fide dignissimi referunt authores. Et non tātùm tempore Helenę, sed etiam ante illam, mulieres cùm in bello, tum in pace immortalem sibi gloriam compararunt. Quid dico, compararunt? Imò ipsorum Britonum Duces, cùm aliquod bellum gerēdum esset, erant fœminæ, vt Tacitus, ne

Martia proba.

Helena mater Constantini magni. Onuf. de Roma. princip. Budæus de vita Constā. lib. 1. lect. 7.

(ne alios cõmemorem) ſcriptis mandauit, qui hac de re loquens, ſic ait: His atq; alijs inſtructi Voadicea generis regij fœmina Duce (neque enim ſexum in imperijs diſcernunt) ſumpſere vniuerſi bellum. Satis iam dictum ſit de Henrico 2. qui iure materno regni Anglicani ſceptra adeptus erat: qui quidem Rex vxoris ſuę nomine, Aquitaniæ Pictauiíque Ducatum obtinuit, ſicuti feciſſent etiam ipſius ſucceſſores (vt paulò antè declarauimus) niſi Rex Arthurus Ricardi nepos, immani Regis Ioannis crudelitate, ſine ſucceſsore è vita migraſſet. Et quam ob rem, quęſo, regni Anglię Reges, Gallorum Regum inſignibus ac titulis gaudent, niſi propter ius illud, quod Regi Eduardo tertio ex parte matris ſuę Gallorum Regis filiæ obueniſſe affirmãt? Et licet Galli exiſtiment ſe meliorem partem elegiſſe, eorum tamen lex, inueterata quædam cõſuetudo eſt inter illos, vt ipſi aiunt: non quòd hi (vt ille) arbitrantur imperium mulieris Naturę contrarium eſſe: nec minùs ſanè alienum, quàm fuerat caput illius iuuenis ab humeris ſeparatũ, qui vniuerſis quaſi ſpectaculũ aliquod in publicis nundinis D. Bartholomęi nuper Londini peractis propoſitus fuerat: multiq; illud quorum oculi cùm mentis tum corporis obſcuris tenebris inuoluti erant, tanquam veriſsimum aliquid eſſe videbãt. Quemadmodum enim caput illud nunquam ab humeris auulſum erat, licet artificiosè ita accommodatum foret, vt amputatũ prorſus videretur: ſic vos tenebras nobis offundere cupitis, vt cæcutientes quodammodo ita mulierum regimen & Naturam inter ſe differre exiſtimemus: vt nulla pe-

Voadicea.

In vita Agricolę.

Henricus 2. titulo matris ſuę factus eſt Rex.

Vide Aligeneal. 1561.

Galli regimẽ mulieris naturę contrarium eſſe nõ aſſerunt.

nitus inter hæc duo conuenientia esse queat: cùm certè Galli nunquam adeò à vero auersi fuerunt, vt hoc mulieris imperium vel Naturæ, vel Dei verbo repugnans esse affirmarent. Nam si hoc sentirent, profectò nō tam diu & toties fœminas sibi imperare passi fuissent, cùm adhuc eorum Reges idoneam gubernandi ætatem nō attigissent. Quid? nonne Adelam Regis Philippi, & Blancam D. Ludouici matres, Francisci quoque Regis nuper ad Pauiam ab hostibus in bello capti matrem, necnon plerasque alias loco Regum habuerunt? Quod sanè ab illis præstitum esse egregiè, quibus prædictas Adelam & Blancam ob bene administratum regnum cumularunt, laudes, satis supérque testantur. Et quamuis titulo quodam generali sanciuerunt per politiam quandam, nullam admittere alienigenam, quæ regnādi potestatem in illos haberet, nihilominus tamen in hūc vsque diem ipsi beneficio cuiusdam mulieris, Ducatu Britanniæ, optimísque alijs permultis possessionibus, quæ ad mulierem ritè pertinebant, potiuntur. Qua etiam ratione Ludouicus Delphinus ad regni Angliæ fastigium, tantùm vxoris suæ iure, aspirarit, superiùs demonstrauimus. Ex quibus omnibus dilucidè (ni fallor) declaratum est, hoc genus administrationis nequaquā Naturæ refragari, argumentis ad id conuincendum ex antiqua Asiæ, Aphricę, & Europæ cōsuetudine petitis. Sed vt nihil, quod perfectam huius rei probationē concernit, prætermittatur, audite quęso, vnum aut alterum ex versibus Poëtarum omnium facilè principis Virgilij:

Adela mater Philippi Regis, & Blanca D. Ludouici mater. Vide præfationem prædicti fœderis

Galli principatus iure mulierū obtinuerunt.

Cōclusio cōtra aduersarios de lege Naturæ.

Filius huic fato Diuûm, prolesque virilis
Nulla fuit, primáque oriens erepta iuuenta est:
Sola domum, & tantas seruabat filia sedes.

Virg. lib. 7. Eneid.

Verùm, vt quę latiùs hucusque à nobis disputata sunt quàm poterit fieri, breuissimè explicentur: ita mihi aduersum theses tuas concludendùm esse existimo. Cùm inter legem consuetudine, diuturnóque vsu firmatam, atque Naturę legem vel ius gentium, nullum pene discrimen inueniri queat (Nam omnes populi, imò vniuersus terrarum orbis eo ipso iure vtitur) nullo pacto Naturę instituto aduersari aut refragari lex hęc dicēda est: cùm sit, inquam, omnis Pop. consensu permulgata atque stabilita. Quę cùm satis per se nota manifestáq; sint, tum etiam quòd rationibus argumentísq; iam allatis confirmari valeant, tantùm abesse colligemus, vt Naturę vllo modo repugnet, vt potiùs cum ea summa consensione congruere atq; conuenire statuamus. Ipsa enim Natura postulat, vt filia patrimonium, quod illi ex parte patris sui obuenit, habeat atque posideat: cui si fuerit aliqua dignitas annexa, ea quidem bonis paternis coniuncta censeatur, vt alterum ab altero separari aut disiungi minimè posit. Quòd si vero ex officio & obedientia, quam præstare tenetur fœmina marito suo, argumentum iste aliquod desumpsisset, nimirum, Saacitum esse lege Naturę, vt mulieres viris, quibus cū legitimi matrimonij coniunctionem inierint, pareant: atq; ab ijsdem se regi patiantur. Contra naturam itaq; fieri, si quando mulier viro suo aut superior esse cupit, aut videtur, cùm sit eius vxor: tunc sine vlla cōtrouersia secundùm rationem, Scripturam sacrá, atq; Naturæ or-

di

Vxor potest aliquomodo marito suo superioresse.

dinē progressus esset. At si sic tantùm inferre conatur, eas nullo modo posse marito suo superiores esse, nugatorium planè conficiet argumētum: ac Sophistarū more res natura sua diuersissimas confundere tentabit. Præceptoribus morem gerere, ac parentibus obtemperare puer debet: qui illius, etiam si sit Princeps, corripiēdi corrigendiq; potestatem habent. Attamen huic puero, authoritatem suam in præceptorem per magistratus exercere licet: imò & in parētes, si res ita postularet: sicuti Eduardus confessor, & Eduardus tertius Anglorum Reges, in proprias suas matres fecerunt. Idem dici potest de marito & vxore. Vxor enim etiam saluo suo honore, & debito officio erga Deum & cōiugij fidem, mariti sui incontinentiā coercere iure potest, si aliquod emolumentum Reip. inde accessurum spes affulgeat: neque propterea matrimonij pactum, quo mulier viro suo pręclarè tenetur, violaret. Sed aliud quoq; argumētum vanitatis, ne dicam mendaciorum, refertissimum profert: in quo asserit, imperium mulieris nūquam ferè sine Ataxia, id est discordia, consistere posse. Inficiari nolo, nonnunquā ita vsu venire: sed hoc perpetuò contingere constanter pernego. Conferatur simul vtraque hæc gubernatio, & æqua lance perpendatur, absq; dubio perspectum erit imperium mulieris potiùs (quòd pauciora longè incommoda secum adfert) quàm viri laudandum & amplectendum esse. Sed Deus bone, quàm absurdum est & periculosum, tam temerè & inconsultè de Principum iure & authoritate conijcere? Verùm hæc missa faciētes, ad eius interpretationis suæ

caput

caput,quo se sacræ Scripturę lorica munitum,facillimo negotio ictus nostros retardaturum gloriatur, accedamus:vt quibus tandem propugnaculis nitatur,planiùs innotescat. Vetitum ergo(inquit) erat Iudæis, ne Regẽ eligerent aut constituerent,nisi ex fratribus esset: Reginam igitur ex sororibus habere prohibemur: Sed huic quoque obiectioni abundè satis ex superioribus nostris dilutionibus satisfieri posse arbitror. In primis namque ostẽdere conatur huic legi omnes principes obtẽperare debere:sed grauissimũ onus suscepit, cui quidem ferendo nec humeri, neque vires eius pares esse poterunt. Quod cùm probè animaduertisset, atque mox ruitura, collapsuráque ædificia sua perspexisset, ea firmissimo legis Naturæ fundamento fulcienda esse putauit. Sed hæc omnia(vt aliàs diximus) nihil aut parum, ad rem faciunt. Præterea hæc secunda nostra responsio facillimo negotio suam thesim labefactabit, quæ tantùm liberam ac volũtariam Regis electionem proponit atq; permittit. Nos enim de natiuitate nunc & successione verba facimus, in quibus nullum habemus arbitrum, præter solum Deum Opt.Max.qui diuina sua prouidẽtia electionem nobis elargitus est:quam si inuertere nitimur, violatores diuinę ipsius voluntatis reputabimur. Verùm,omnibus hisce subsidijs relictis,quãtùm authoritatem hanc verba illa iuuare possint, videamus. Est masculini generis, Frater, & idcirco mulieres sub hoc vocabulo non comprehenduntur. Sed hoc tibi concesso axiomate,nonne ipsa sacrę Scripturę verba mulieres condemnabunt, cùm ait: Qui crediderit, & baptizatus

Quæ sequatur absurditas ex nimiũ seuera huius vocis, ex fratribus, interpretatione.

Mar. vlt.

E fuerit,

fuerit, hic saluus erit? Maximè cùm hæc loquendi forma non raro in sacris voluminibus iteretur: veluti cùm dicitur: Beatus vir, qui non abijt in concilio impiorum. &c. &, Beatus qui intelligit, &c. Hîc adde, quòd per hunc tuum canonem, mulieres octo etiam beatorum gaudijs priuabuntur. Verùm, nolumus diutius in vocabuli huius, FRATRIBVS, interpretatione inuestiganda immorari: hoc vnum saltem addemus, verbum hoc non tam strictis, atque tu facis, circunscribendum cancellis. Etenim non solùm in Scriptura sacra, sed in monumẽtis veterũ authorũ, sub hac dictione, FRATRES, continentur proles ex fratre prognatæ, atque etiam cõgnati ex duobus fratribus ortum suum ducentes. Abraham Loth nepotem suum, fratrem appellabat. Medea quoque nepotes suos, fratres nuncupabat, cùm his verbis sororem suam Chalciopem alloqueretur.

Psalm. 1. & 4.

L. Lucius §. Quæsitum. ff. de Legat. 3. & ibi Bart.

Genes. 13.

εἴ τι τῆς ψυχῆς προφερέστερον ἤ τι παίδων
σῶν δειῶν, οἳ δή μοι ἀδελφεῖοι γεγάασιν.

Similiter, sicuti in iure ciuili masculinũ genus fœmininũ cõplectitur, ita fit in verbo vestro, FRATRIBVS. Testis est Modestinus in hunc modum loquens: Tres fratres, Titius, Menius, & Seia. Paulus etiam & Titius fratres. Sceuola affirmat, quòd cùm aliquid in testamẽto relinquitur fratribus, huius etiam participes fiunt sorores, nisi compertum fuerit atq; probatum, aliam fuisse voluntatem illius, ad quem pertinebat testamentum. Nunc autem cùm sic dicat sacra pagina, Fratrem tuum odio non prosequeris: Nihil fratri ad vsuram dabis: Vnusquisque fratrem suum cum misericordia tra-

L. 1. ff. de verborũ signif. L. tres fratres ff. de pact. & l. Lucius fami. Ercis. Dicit L. Lucius. §. Quæsitum. Quæsitũ est, an quod hęredes fratribus rogati essent restituere, etiam ad sorores pertinet. Respõdit, pertinere, nisi aliud sensisse testatorẽ pbetur. Leuit. 19.

ctet: Si frater tuus tibi inimicus mortuus sit, condona illi. Declinet vnusquisque fratrem suum, qui probæ vitæ integritatem non amplectitur. Qui odit fratrē suum, ambulat in tenebris, & multa alia huiusmodi. Nobisne licebit propterea sororem nostram despicere? illam ne fœnore affligemus? crudelitatem in eam exercebimus? vel si aliquid aduersus nos commiserit, nunquam, salua conscientia ignoscemus? quid? sororis nostræ societatem, tanquam sacrilegæ, aut excommunicatæ alicuius euitabimus? Nascetur profecto ex hoc tuo asserto ridiculus mus, cùm nunquā probare possis hoc verbo, frater, sororem, aut vocabulo Rex, Reginam in sacris literis excludi. Græcè, vna tantùm dictio & fratrem simul & sororem comprehendit: verū in genere aliquod reperitur discrimen: Ἀδελφος, Ἀδελφή, Similiter Rex & Regina inter Latinos: & sicut apud Græcos Βασιλεὺς, Βασιλὶς, ita apud Hebræos Melech & Malcha, & Gallicè Roy & Royne, non multùm inter se differre putantur. Cùm igitur iuxta verā hominum interpretationem dictio ista, frater, vocabulum, soror, cōplectatur, vt patet ex sacra scriptura: & hoc verbum Rex, per vnius & eiusdem vocis significationem ac proprietatem Reginam comprehendat, non tantùm in sacra scriptura, verumetiā in alijs plerisque linguis, profectò mulieri quoque eam dignitatem tribuere debemus, quæ iure ad nomen illius pertinet, quæque illi, sicuti nomē ipsum conuenit. Tametsi autem in Regno Angliæ inter nomen Regis & Reginæ aliquantulum discriminis esse videatur, & antiqua Regni statuta non solùm omnē authoritatem

Deut. 23. Zacha. 7. Math. 18. 1. Thes. 3. 1. Ioan. 2.

Neque hoc verbū frater, sororem excludit, neque Rex Reginā per aliquam scripturæ authoritatem.

Melech. Malcha.

ac poteſtatẽ in nomen Regis conferant, ſed etiam omnem corrigendi puniendique facultatem tam in Reip. perturbatores & regni affectatores, quàm in legũ tranſgreſſores eidẽ cõcedant: nihilominis tamẽ vniuerſa illa priuilegia & iura, non minùs ad principem fœminam, quàm ad virum ſpectant: veluti ratum ac ſancitum fuit ante illud decretum, quod pro maiori huius ſententiæ declaratione editum fuerat. Non aliter ſentimus de prædictis vocabulis, frater, & rex, quibus vtitur in eodẽ loco ſacra ſcriptura. Verùm ſi aliquibus interpretatio iſta ſcrupulum iniecerit, præſtantiſsimum iuriſconſultum Paulum adeant, & mox canonẽ, cuius paulò anteà mentionem feci, diligenter ſtudioſeque apud animum perpendant. Si inquit I. C. de interpretatione quæratur: in primis inſpiciẽdum eſt, quo iure ciuitas retrò in eiuſmodi caſibus vſa fuit: optima enim legum interpres, conſuetudo. Aduertendum nobis eſt igitur, vtrùm in Iudæa & Ieruſalem mulieres vnquam gubernatrices extiterint: & quomodo ipſi Iudæi hunc locum ſint interpretati: vtrumne eorum ſentẽtia ſit eadem omnino cum hac aduerſarij noſtri opinione. Certè Iudæi nulla vnquam memoria huiuſmodi interpretationem ediderunt, ab eo ſaltem tempore, quo Chriſtiani cum illis conſuetudinem aliquam inierunt. In primis quidem Fulco Comes Andegauenſis, qui omnia fortunæ bona ſua Gofredo filio ſuo, Henrici ſecundi patri, reliquit, ſeſe ad Regem Balduinum ſecundum, Hieroſolymam contulit, vbi cum Melyſenda Balduini filia matrimonium contraxit, atque ſic per illius Melyſendæ ius, Regni

Anno Mariæ 1. C. 2.

L. ſi. ff. de legibus.

Iudæi nunquã hoc verbum interpretati ſunt, quo iſte noſter aduerſarius.

Fulco & alij Hieroſolymitani Reges per vxores ad regimen peruenerunt.

gni Hierosolymitani imperium adeptus est. Salome quoque Herodis soror, in administrationem Iamniæ, Asoti, Phasilidis & Ascolaniæ successit. Quod profectò non leue argumentum est ad conijciendum, nunquam Romanos eius opinionis fuisse, vt tecum sentiétes, contra naturam fore arbitrarentur, si quando ciuili administrationi fœmina præficiatur. Recensere possem vxores Iohannis, Aristobuli, & Alexandri, quæ postquam earum mariti fato concesserant, diu Iudæis imperitarunt. De quibus earumque rebus gestis memoria, licet in sacra scriptura mentio nulla fiat: fide tamen sua, ob authorum grauitatem carere minimè debent, quam magnifacere debeamus. Neque nobis deficit sactarum literarum authoritas, quin potius tanta eius copia abundamus, vt Deus ipse, cui cuncta, non tantùm præsentia, sed & præterita atque futura patent, huiusmodi peruersum genus hominum, quod cauillationibus suis leges & præcepta à se constituta deprauaret, aliquando exoriturum præuidens, improbitatem & malitiam eorum disertissimis responsis coarguisse videatur: quod etiam ipsa experientia quàm primùm docebit. Mulier igitur (si huic creduli esse volumus) omni principis & Reginæ honore dignitateque spoliabitur. Quî sic, quæso? nonne eodem Dei charactere insignita fuit mulier, quo & vir? Nunquid ne etiam Dei Opt. Max. maiestatem ipsam præ se fert mulier? An non vtrique benedixit Deus? Ecquidne etiam vtrique potestatem dedit, vt dominarentur piscibus maris & volatilibus cæli, insuper & vniuersis animalibus quę mouentur super terram?

Ioseph. lib. antiq. Iud. 17. c. 13. Iosep. lib. 13. c. 10. & 20. Egesip. de excid. Hiero. lib. 1. c. 12.

vxores Ioannis, Aristobuli & Alexandri Iudæis imperarunt.

Genes. 1. & 2.

Quid tandem ipse per imaginem Dei significari putas? Nunquid arbitraris cum diuo Paulo hominem absque peccati macula fuisse creatum? Idem & de muliere tibi censendum erit. Quod si cùm his statuis, qui existimant imaginem dei summam Trinitatem repręsentare: nos eam (si res tã eximiæ Majestatis ita repręsentari potest) cum memoria, intellectu ac hominis voluntate conferemus: qui quidem intellectus, memoria, & voluntas non minùs existunt in muliere quàm in viro. Quid est quod viri harum facultatum ope assequi possunt, mulieres verò minimè? Si porrò doctrinæ atque eruditionis rationem aliquam habere volumus, inueniemus profectò mulieres, quę Musicæ, Astronomię, Philosophiæ, artis oratorię, Physicæ, Poësis, Iuris, Theologiæ, peritisimę fuerũt. Atossa Persarum Regina, de qua superiùs verba fecimus, prima modum scribendi epistolas inuenit. Aspasia ludimagistra fuit pręstantisima illius oratoris & ducis Periclis. Neque erubuit Socrates Diotinam audire. Filia Accursij ius ciuile publicè Bononiæ pręlegit. Nonne Sybillarum authoritas nõ tantùm apud probatisimos & antiquisimos authores, sed etiam apud Christianos summo in pretio est? Paula quoque & filia eius Eustochiũ sacris literis eruditę fuerũt, sicut & aliæ quàm plurimę fœminæ, vt ex operibus D. Hieronymi perspici potest: pręter illas, quę illũ ętate pręcesserunt: quarum etiam idem fecit mentionem: qualis fuit prędicta Lispasia, Sapho, Cornelia, & Hyptachia, quæ nulli Philosophorũ suæ tẽpestatis cedere videbatur, imò in gymnasiũ Plotini, Platonísque scolam suc-

Eruditæ mulieres.

Clemens. Alexandrin. Stromat li. 2. Plato in Meno. Socrates in simpatio. Plato. Albericus. L. Qui filiũ vbi pupill. Hieron. in præfat. in Sopho. ad Paulum & Eustoch. Tripart. lib. 11. c. 12. Diodor. Siculus. lib. 2. & 5.

successit, vbi palam varias liberalium artium disciplinas professa est. Quid dicam de nouem Musis, quæ literatę virgines extiterunt? Quænam scientiarum Dea, nisi Minerua dicitur? Quis artem plantandi & serendi adinuenit? nonne Mulier? Lubens hîc pretereo mulieres quasdam nobiles Britanniæ de literis optimè meritas: necnon Cambram filiam Regis Belini, quæ leges interpretata est: à qua etiam leges istæ, quę Sycambricę appellantur, nomē suum sortitas esse nonnulli ex Angliæ scriptoribus prodiderūt. Martiam probam fœminam, aliásq; permultas tacitus hîc omitto, superfluum existimans pręteritorum memoriam renouare, aut externis exemplis recensendis immorari, cùm abundè domestica sese nobis suppeditent. Quod si nec his omnibus aduersarij nostri, quod semel in fœminas concepit odiū, exsaturari posit, sed vlteriùs adhuc virus suū euomere cupiens, eas non satis firmo iudicio, consilio, prudentiaque ad res ac negotia maximi momenti tractanda pollere contendat, Nos ita ei respondebimus: Si hæc illius obiectio pōderis alicuiꝰ foret, vniuersos Principes & Reges, qui nondum propter iuuenilem suam ætatem, ad regendum apti sunt, excluderet, vel eos saltem, qui, vt diximus, cōsilij aut iudicij inopes sunt, non aliter, atque fœminas repudiaret. Licet autem mulieres tibi infirmæ & debiles videantur, nihilominus tamen Romanorum Rex Numa, & magnus ille Monarcha Iustinianus, multique item alij suarum vxorum consilia tā in publicorū, quàm in priuatorum negotiorum deliberationibus, non sine maximo Reip. emolumēto adhi-

Illa Numæ coniux consiliū́que fuit. ouid. 3. Fastorum.

Iustinianus multique alij principes plurimū suarum vxorū consilijs in publicis negotijs vsi sunt.

adhibere minimè dubitarũt. Beneficio cuiusdam Mulieris, insignis ille Monarcha Cyrus mortis periculum semel effugit. Theodosius etiam Imperator plurimùm vxoris suę consilio detulit. Theodolinda vxor Agilulphi Regis Lombardorũ, & Bertha vxor Regis Anglorũ Ethelberti, & Clotildis vxor Clodouęi Regis Gallorũ, fuerunt quasi instrumenta post Deum, quibus hi Reges ad fidem Catholicam amplectendam, persuasi sunt. Olim Lacedemonij omnium Græcorum prudẽtissimi, & Athenienſium etiam absque quarundam mulierum consilio iudicioque nũquam aut rarò actiones vel causas publicas dirimere solebant. Quam consuetudinem veteres quoque Germani obseruabant. Nec ipse Socrates, neque Plato mulieres publicis negotijs tractandis ineptas iudicauerũt, modò forent ad ea munia subeunda idoneæ. Fatetur preterea Aristoteles, mulieres Reip. Lacedemoniorum nõ parum profuisse: & quamquam idem Aristoteles viri gubernationem anteponat, non tamen mulieris authoritatem aut ius in administrando omnino improbat: sic enim ait: Ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπίκληροι οὖσαι.

Possem pluribus enarrare, quomodo præstantissimas Respublicas singulari cum laude, dignitate, prudẽtia, politia, dexteritate, liberalitate, iustitia & misericordia mulieres administrarunt, nec in re aliqua, quæ virum Principem decebat, muneri suo aut officio defuerint: sed vereor ne aliquibus nauseam pariat ille labor, maximè cùm hæc, quę dicenda essent, ex suprà citatis historijs, quas in medium velut maximi momenti argu

Mulieres quædam authores fuerũt maritis ad fidem christianam amplectendam. Theodolinda. Bertha. Clotildis. Iustin. Authen. vt Iudic. sine quo qui suffrag. in prin. L.C. de præscript. quadriennal. Hiero. Hallic. lib. 1. Tripart. lib. 9. c. 31. Paulus Diacon. de gestis lõg. Beda. lib. 1. Eclesſ. hist. Paulus Emilius lib. 1: Plutarch. in comm. Numæ. & licurg. & in vita Ægidis. August. de Ciuitate Dei, lib. 18. c. 9. Plato & Aristoteles non reprobant omnino regimen mulieris. Tacitus de morib. Germanorum. Plato dialogo. 5. de Rep. Politicorum libro. c. 7.

argumenta protuli, diligens & attentus lector manifestissimè animaduertere posſit. Porrò ſi nec hæc omnia, quæ modò allata ſunt, ipſius rabioſam peruicaciã compeſcere queant, ad alia me conuertam argumenta, quæ indubiè pertinaces ipſius cauillationes non leuiter retundent. Sed quid hoc quæſo, eſt, quòd te neſcio quid murmurantẽ audio? Etiamſi, ni fallor, ais, quę mox à te prolata ſunt, concederentur, maior tamẽ adhuc obex ſupereſt, qui mulieres à Rerumpub. gubernaculis arceat, bellicæ nimirum rei negotium, quod mulieribus nullo pacto conuenire poteſt. Euge, hanc ſanè quæſtionem omnibus ijs, quę hactenus allata ſunt, difficiliorẽ, magíſque arduam eſſe opinor. Verùm ſi ipſamet ſacra ſcriptura, ſicuti reliquas, ita hanc dubitationẽ diſcuſſerimus atque refellerimus, quid erit, quod vlteriùs dicas? Accipe igitur, nobilem illam Deboram, quæ omnem hanc inter nos controuerſiam dubiò procul facilè dirimet. Obtinuit enim illa (quod inficiari non poteris) præcipuum & ſupremum in populo Dei magiſtratum, ipſique deo grata admodum atque accepta fuit. Itaque ſolebat illa audire & examinare quaſcunque lites, controuerſias, & ambiguitates iuris, neque per alios huiuſmodi negotia peragebat, ſed ipſamet ſemper præſens rebus gerendis aderat. Hæc autem Prophetiſſa erat. Quæ verba accuratè perpendit Origenes, cùm ait, ſacram ſcripturam iſtiuſmodi loquendi forma minimè vti, de cæteris Iudicibus aut arbitris: niſi fortaſſe cùm maleuoli aut detractores aliqui (qualis eſt præpoſterus vir iſte) mulieris adminiſtrationi ſeſe opponerẽt.

Debora Iudæorum extitit gubernatrix grata Deo & accepta.

Homil. 4. in. 4. cap. Iudic.

Non est operæpretium iam Amazones, Zenobiam Palmeriorum Reginam doctrina ornatissimam, nec Artesiam Viraginem ignaui ac timidi Persi vxorem, aut Voadiceam, vel inuictá aliquam ex Reginis illis, quarum memini superiùs, commemorare. Vnica namque Debora, istarum omnium partes tuebitur. Iabin Chananæorum Rex populũ Israëliticum propter scelera sua, Deo mirum in modum ipsi infenso, spacio viginti annorum summis calamitatibus & intolerabili seruitute afflixit. Habebat ille trecẽta millia peditũ, decem millia equitum ad prælium aciémque instructa: quadrigarum verò tria millia, quæ erant instrumentis bellicis & sarcinis destinata. Magnanima ista Debora Barachum subito ad se vocauit, vt exercitum cogeret, & cum decem hominũ millibus Sisaram Iabini Ducem aggrederetur: Qui cum sine Deboræ præsentia nihil tentare vellet, Esto, inquit illa, vos egomet comitabor. Cùm autem ad pugnã iam instrueretur acies, Barachi & Israelitæ magnis aduersorum copijs perculsi, de recessu munito aliquo loco subeundo, in quo tuti esse, & aduersam belli fortunam effugere possent, cogitare cœperunt. Absit, inquit Debora, nolite vos in fugam conuertere: estote bono animo & constantes, laudem enim ex hostibus reportabimus. Interim aduersarios suos adoriuntur, quos statim grandine & ingenti pluuiarum vi obrutos viderunt, & ita huiusmodi tempestate correptos, vt aspectum omnem amitterent. Qui hoc pacto deuicti atque superati, terga hostibus suis dederũt. Ex quibus nonnullos fugientes interfecerunt Israëli-

Pollio Vepiscus in vita Amel. Herod. lib. 1. Iusti. lib. 2.

Iudic. 4. Ioseph antiq. Iud. lib. 1. c. 6.

Insignis Deboræ victoria.

Iſraëlitæ, nonnullos etiam eorum equites ac quadrigæ comminuerunt. Neque verò putes velim, me ideo Deborã ſummis laudibus extollere, quaſi exiſtimẽ res bellicas æquè decenter mulieribus conuenire atque viris ipſis: non enim improbo Homericum illud, quo Hector vxori ſuæ reſpondens, egregiè ſanè ait:

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε *Iliad. 6.*
Ἱστόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι, πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει.

Sed hæc à me dicta ſunt, vt ſaltem oſtenderem ad fœminas pertinere, non tantùm adminiſtrationis ciuilis aliorumque negotiorum procuratione, ſed eaſdem rebus etiam bellicis cùm ita opus fuerit, præfici & intereſſe poſſe. Hoc enim indicare videntur antiquæ illę & celebres cæremoniæ, quibus vtuntur ij, qui Reginas in earum creatione, gladio cingunt, & calcaria duo ad illarum calces alligant. Et quamuis iſtæ cęremoniæ ab eo tempore, quo regnabant Reges Eduardus Confeſſor vltimus, & Aluredus, tantùm introductæ ſint, & Regibus ſolùm conueniant, nihilominùs illuſtribus etiam fœminis principibus quadrare poſſunt, quibus illis in memoriam reuocetur, nefarios & ſceleratos, pro delicti grauitate, debita iuſtitia puniendos ac caſtigandos, necnon iniuriam ſibi ab hoſtibus illatam celeriter repellendam, eóſque armis ac viribus perſequendos eſſe. Quibus in rebus propoſitum ſibi quod imitẽtur exemplar, Deboram habent. Cæterùm hic Barac de quo modo mentionem fecimus, iuxta eorum omnium ſententiam, qui ſacram ſcripturam interpretati ſunt, Deboræ

Ceremoniæ quibus vſi ſunt Angli in creatione ſuorũ Regũ. Vide ſpeculum Hiſtor. Rich. Caſtrenſ. lib. 3. c. 3.

maritus fuit, vnde colligere possumus debitum vxoris officium erga maritum minimè gubernationi & publico mulieris regimini repugnare. Nulla enim est administratio, quam mulier & suscipere, simul & sustinere non posit, cum singulari Dei beneuolentia, & maximo Reip. emolumento. Etenim cùm ipse maritus vnicum sit administrationis membrum, & subditus quodammodo hac in re vxori suæ, ritè potest ac debet mulier maritum suum admonere, & vti res postulat, acriter (quādo aliter quàm par est, se gerit) arguere. Vides ergo Deboræ exemplo totam hanc tuam thesin, tanquam sacræ scripturæ penitus contrariā, tolli ac reijci. Neque verò magni momenti hæc obiectio erit, quam aliqui pro falsæ opinionis suę defensione in medium afferunt, dum aiunt istud singulare fuisse priuilegium, & aliud huic simile in sacris literis nō posse inueniri, & idcirco minimè sufficiens aut satis validum, vt eo mulieris imperium legitimum ac tolerandum esse probemus. Si enim quod vos asseritis, valeat, proculdubio sequetur Baptismum vestrorum puerorum non esse legitimum, cùm de eo vix duæ in sacra scriptura authoritates reperiantur. Exulabunt etiam multa alia iura, cęremonię, & cōsuetudines tam ecclesiasticæ quàm politicæ, quarum nonnullæ vnici ad summum, nonnullæ verò vix vnici exempli testimonio comprobari stabilirique queant. Verùm, cùm vsus harum rerum non sit à sacra scriptura alienus, verisimile est, atque probabile eas fuisse, esse, ac in posterum obseruari posse. At non video quid obstet, quò minùs Iudith aliud adhuc exemplū adduci posit,

Vnicum in sacra scriptura exemplum sufficit.

Iudith. 13.

poſsit, quæ tametſi Rempub. nunquam adminiſtrauerit, id nihilominùs effecit, quod huiuſmodi ſexus naturam exuperare videtur, cùm inſolenti ac elato illi Tyranno Holoferno viriliter & fidenter vitam adimeret: & certè non ſolùm animo excelſo & virili prędita fuit, verumetiam ſummis virtutum dotibus ornata, & ab vniuerſi populi cœtu ſapientiſsima iudicata. Itaque ſi hoc vſuueniſſet, vt ad Remp. gubernandā ſeſe aliquando contuliſſet, ſequeretur profectò, ratione minimè reluctāte, gubernationem illius, non magis Reip. vtilem, quàm Deo acceptam, necnon naturæ ſimul & ſacræ ſcripturę cōſentaneā futuram fuiſſe. Et licet hoc Deboræ exemplum ad labefactandā omnino illius obiectionem (qualicunque ea fuerit arte contexta) planè ſufficiat, tamen vt funditus obſtinatam illius peruicaciam perſpicuis exemplis, necnon manifeſta ſacrarū literarū authoritate euellam, vnam aut alteram quęſtiunculam mouere nō grauabor. Atq; in primis, quid ſi vir quiſpiā maxima rerum omnium copia affluens, nullo maſculo hærede relicto, fatis concedat, nunquid ipſius filiæ ſacræ ſcripturæ authoritate, huiuſmodi bonis ac poſſeſſionibus paternis frui poſsint? Quòd ſi quis forté hoc fieri poſſe negauerit, eum ſacrę ſcripturæ verba facilè conuincent: ſi autē hoc nobis cōceſſerit, alterum rurſus Ἐρώτημα proferam. Si hæc hęreditas alicui adminiſtrationi ciuili magis vel minùs coniuncta fuerit (quod non tantùm imperijs, ſed etiam ducatibus & alijs dominationibus euenire ſolet) vtrùm filia ea hæreditate priuabitur? Si eam priuari debere dixerit, certamē cum

verbis ſacrę ſcripturæ conſeret: ſi verò affirmarit hęreditatem quidem ad eam pertinere, ad alios verò ciuile imperium, tunc communi omnium opinioni, iudicio, & conſuetudini aduerſabitur abſurda ac temeraria iſta interpretatio. Quapropter aduerſus iſtam opinionem ita pronunciare ſtatuimus, vt decernamus imperium mulieris dignum eſſe, quod admittatur. Quam quidem noſtram ſententiam non tantùm exemplis, ſed etiam diſertis ſacrę ſcripturæ verbis, conſtitutionibus, ac decretis iam dudum probauimus. Ex quibus omnibus abundè ſatis friuolis iſtis aſſertionibus veſtris, quibus mulierum imperium naturę repugnans eſſe contendistis: necnon verbum illud, Frater, de Regis tantùm electione accipiendum eſſe, inaniter cauillamini, pro virili ſatisfactum eſſe arbitror. Reliquum nunc eſt, vt & nos tandem quid ex hac diſputatione concludere velimus, paucis explicemus. Aſſerimus ergo neque præpotentis Dei Opt. Max. lege, neque Naturę, aut iuris, Sereniſſ. Mariam Scotiæ Reginam à ſucceſsione adminiſtrationis regni Anglicani repelli. Quòd ſi hîc rurſum vociferetur atque obſtrepant: Eius demum Regis naturam, naturale quoque & paternum ſubditis imperium polliceri, qui ex propria eorum natione ad hoc tantùm faſtigium communibus ſuffragijs euectus fuerit: alienigenam verò contrà, ſi quando in Regem eligatur, hanc minimè de ſe ſpem præbere populo poſſe, quòd cum ingenium ab eo planè diuerſum habeat, eius quoque gubernationem populi extranei moribus nequaquàm conuenturam omnes metuant: Nihil ſanè aliud agere viden-

Ex ſacra ſcriptura colligitur regimen ciuile in mulieres cadere poſſe.

videntur, quàm vt perpetuis cauillationibus atque calumnijs alienigenas onerent: quorũ in numero si Sereniss. ista Domina locum sibi aliquem vendicaret, nonnihil fortaſsis ea ponderis haberẽt: ſed cùm ea, vt mox demõſtrauimus, auos proauóſque ſuos longa annorum ſerie excellentiſsimos Anglorum Reges numeret, ijs potiùs maledicta illorum competent, qui per fas, nefáſque, excuſsis legitimis hæredibus, vi atque tyrannide regnum occuparunt. Sed videamus, quàm leuibus argumentis (quacumque tandem prudentia ſeſe prȩſtare ſimulent) in communem omnium rationem, naturæque legem inſurgant. Si Principum filiæ alienigenȩ cenſendæ forent, aut dignȩ quibus tyrannidis nota inureretur, ijſque parentum ſuorum hȩreditas denegaretur, inſipienter profectò fecerunt ij Reges (non loquor tantùm de Angliæ, ſed etiam de alijs pleriſque regibus) qui natas ſuas exteris Principibus nuptui tradiderunt. Nam vbi illis prȩſidio eſſe eáſque honoribus afficere debuiſſent, regnorum ac prouinciarum hȩreditate, quȩ illis iure ſuorum parentum obueniebant, priuaſſent: & quantùm ex aduerſariorum noſtrorum rationãdi modo percipere poſſum, tyrannidis nomine notaſſent. Quam ſanè interpretationem arguit, imò reprobat ipſa Natura: Ea ſiquidẽ nobis dictat, & tacitè quodammodo perſuadere conatur, & principem ei populo, à quo iam ſuam originem traxit, humaniſsimum atque mitiſsimum fore, & viciſsim eundẽ Principem huiuſmodi populum beneuolum ſibi ác obſequentiſsimum admodum habiturum. Quodſi vnquã Angli in ſuis regi-

Regina Scotiæ Anglis non est alienigena.

bus experti sunt, non minora certè sibi & beneuolentiæ & humanitatis studia de Serenißima Scotorum Regina, omnium virtutum insignibus, præter sanguinis coniunctionem, quæ ipsi cum eodem populo intercedit, cumulatißimè ornata, audacter polliceri poterunt. Et certè non magis à Natura alienum est, vt talis Princeps, quæ genus suum ab antiquo Regum Anglorum sanguine duxit, Anglis imperet, quàm vt fluuij, qui ex magno Oceano eruperũt, in eundem rursum refluant, vt eleganter scribit Homerus:

Ἐξ ὗ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πάσα θαλάσσα,
Καὶ πᾶσαι κρῆναι φρείατα μακρὰ νάουσι.

Hæc autem inter talem principem & populum cohærentiæ, amicitię, coniunctionis, mutuique amoris ac beneuolentiæ necesitudo, non magis naturę aduersari aut extranea dici potest, quàm illa, quæ est inter arborem & eius radicem, inter fontem & fluuium à fonte deriuatum, inter solem & solis radios: denique quę inter senem Auiam amore in liberos flagrãtem, & iuuenem eius neptem tenerrimè dilectam intercedere solet. Nec aliud nomen mihi occurrit pręstantius, quo nobilißimam Angliam appellem, quàm si eam Serenißimæ huius Dominę charißimam Auiam nuncupem: quam quidem ipsa Anglia (si singulari Dei beneficio tandem aliquando Regni gubernacula susceperit) non tantùm sui studiosißimam Dominam, sed etiam charißimam ac benignißimam filiam reuerâ experietur. Neque verò statuta regni Angliæ vnquã tales principes à successione regni sui probibere voluerunt. Cùm ea ob mutuũ

aliorum erga alios beneuolentiæ vinculum minimè à Dei, naturæ, aut rationis legibus dissentiant: quibus tamen omnibus nihilominus impiè, iniustè & scelerate Reginam Scotiæ, quę ritè illi Deus, natura & ratio, necnon omnes pij Angli concedunt, isti priuare nituntur, dum aiunt eam alienigenam esse.

Atque hactenus quidem Reginę Scotię ius atque titulum perspicuis argumentis patefecimus, ac probauimus, aduersariorumque nefarios conatus, quantum in nobis fuit, repressimus. Et cũ hæc quę leuiter tetigimus, eorum præcipua sint conuitia, reliqua vt nullius momenti ab omnibus floccifieri meritò debẽt. Quibus tamen perfidi quidam homines, Reginæ Scotię famam, & honorem, atque etiã fœlicem huius vtriusque regni vnionem (faxit Deus vt ita eueniat) perturbare conati sunt. Fœlicem hanc coniunctionem appello, cùm non solùm inueteratam inimicitiã, capitale odium, acria & intestina bella, in quibus, plurimi hisce transactis seculis tam Angli quàm Scoti, mutuo sese vulnere confecerunt, extinguet: verumetiam, vtrũque regnum ad concordiam aliquãdo reducet, eámque stabiliet, & immortale decus his regionibus pariet, ita vt nulla lingua nostræ fœlicitatis vbertatem exprimere satis queat, nec quisquam reperiri posit, qui maiorem animi voluptatẽ desiderare ausit. Inueterata illa odia, & Scotis simul & Anglis maximè offecerunt. Nam Dani, dum hi intestinis olim bellis flagrarent, ex eorũm ruinis amplissima retulerũt spolia. Quantæ quęso strages mille annorum spatio inter illos editę fuerunt? Tantæ proculdu-

Exhortatio ad Anglos & Scotos, vt ex duobus regnis temporis bellorúmque iniuria, tãdiu distractis, consentientibus tãdem animis, vnum efficiant.

Maxima emolumenta in Angliã & Scotiam ex earũ vnione redũdare poterit.

bio, vt mœror & pietas ea meminisse horreāt. Et tamen neutra pars ex istis cruentis & propè ciuilibus bellis multùm fines suos in hunc vsque diem dilatauit. Angli enim prȩter ingentem hominum multitudinē, nihil amiserunt: nec quicquam Anglis concesserunt Scoti.

Si hȩc vnquam coniunctio (vt speramus) fiet, & si copulari in eodem regno cum fraterna charitate aliquando poterimus, sicuti iam vicinitate, idiomate, & moribus propè pares sumus, ita tunc immanes illæ cȩdes, quȩ hactenus hinc inde grassatæ fuerunt, haud dubiè cessabunt, & pace, quiete, rerúmque omnium abundantia tranquillè fruentur. Exteri quoque Principes nostri studiosi, florentibus nostris rebus gratulabuntur: inimici verò magis magísque formidabunt. Ad hȩc, fama, nomen, maiestas huius Albionis Insulȩ, in dies maiora incrementa capient, generosioréfque sibi eius incolȩ quotidie animos sument, nihil aut parum de capitalibus suis hostibus solliciti. Tum nos posterique nostri, fructus huius exoptandæ coniunctionis admirabili Dei Opt. Max. beneficio, absque nostris sumptibus, aut violētia, truculentáue hominum cȩde, colligemus, quos tanto tempore tot potentissimi, generosissimi, atque sapientissimi Principes, multis vigilijs, curis, armis, nec non tanta sanguinis effusione quȩsierunt, sed minimè obtinere potuerunt. Prȩtereà pro votis nostris summa cum gloria, perfecta illa & integra Britanniæ seu Albionis Monarchia, sub serenissima & excellentissima Principe, ad tale munus subeundem maximè idonea potiemur. Quod non tantùm singulares & Re-

gię

giæ, quibus ipsa ornatur, dotes ac dignitates postulare, sed etiam immaculatus ille & Regius Scotorum & Anglorum Regum sanguis, tam antę quàm post regni Anglię per Gulielmum Normanum expugnationem, propè suo iure exposcere videntur, imò id ipsum aliquando euenturum, prisci illi, excellentésque Britanniæ Domini & incolæ diuino quasi numine afflati, sępius prędixerunt & constanter affirmarunt. Cuius rei veritatem ante omnium oculos, tanquam in tabula depictam, eiusdem Reginæ genealogia, stemmatísque series ex Anglorum Regibus deducta proponit. Tunc denique eximium istud Regnũ seu insula non Albion, sed potiùs Olbion id est, fortunata, fœlix, & benedicta vocabitur. Quam beatam & optatam vnionẽ (vbi tandem contigerit) si nos ingrati neglexerimus, salutem, & summum nostrum in terris bonum, benedictionem omnipotentis Dei nobis tam larga manu impartitam paruipendemus, imò & officium nostrum erga Deum & Patriam nostram, quam tanta Principe ac Domina dignatus est illustrare, negligemus. Cùm ex parte nostra, nec excellentius quidquam, nec quod cum maiori gratia atque honore coniunctum sit, exoptari assiduis votis à Deo queat. Vnde & tandem (quod omen Deus auertat) existere posset, vt tot tantísque beneficijs diuinis tam in nos, quàm in Remp. nostram adeò affluenter collatis, ijsque nostra ingratitudine atque pertinacia spretis, iustissimã Dei Opt. Max. in nos vindictam prouocaremus, qui iracundiæ suæ flagello, non solùm bella prioribus crudeliora excitaret, sed etiam

ſeditiones inteſtinas, morbos, aliáſque inauditas calamitates immitteret, quæ fœliciſsimum huius inſulæ ſtatum depopularent, funditúſque euerterent. Quod vt horrendum auditu, ita ardentius ſummis votis à miſericordiarum patre ac Domino poſtulandum, vt in tot, támque peſtiferis malis, quæ vndique generi humano impendent, nos, patriámque noſtram pro ineffabili ſua bonitate clementer tueri atque prçſeruare dignetur.

FINIS.